

Salvatore Del Gaudio (ed.)

Italian-Ukrainian Contrastive Studies: Linguistics, Literature, Translation

Італійсько-Українські Контрастивні Студії:
Мовознавство, Літературознавство, Переклад

Studi Contrastivi Italo-Ucraini:
Linguistica, Letteratura, Traduzione

PETER LANG

Salvatore Del Gaudio (ed.)

Italian-Ukrainian Contrastive Studies: Linguistics, Literature, Translation

This collective monograph represents a selection of the contributions presented at the “1st International Symposium on Italian-Ukrainian Contrastive Studies”. The thematic range of the articles includes linguistic topics such as contrastive grammar, sociolinguistics, semantics and lexicology, followed by literary/cultural and translation studies.

The Editor

Salvatore Del Gaudio is Professor at the Chair of Comparative-Typological Linguistics and Romance Languages at the University of Kyiv, Borys Hrinchenko, Ukraine. He also cooperates with the department of Slavic Languages, Institute of Linguistics, Ukrainian Academy of Sciences. He studied foreign Languages and Literatures, Linguistics/Sociolinguistics in Naples and Berlin. He holds a PhD in Slavic (Ukrainian) Studies from the University of Vienna, Austria and an Italian Habilitation (ASN) of full professor in Slavic Studies.

Italian-Ukrainian Contrastive Studies:
Linguistics, Literature, Translation

This is a personal reading copy for the author of this published work and limited to personal use only. It is imperative to respect the publisher's repository policy and copyright restrictions (www.peterlang.com/howtoshare). Any use outside this policy and especially any commercial use is a violation of law.

WIENER SLAWISTISCHER ALMANACH
LINGUISTISCHE REIHE

Herausgegeben von
Tilman Reuther

SONDERBAND 97

PETER LANG

Salvatore Del Gaudio (ed.)

Італійсько-Українські
Контрастивні Студії:
Мовознавство, Літературознавство,
Переклад

Studi Contrastivi Italo-Ucraini:
Linguistica, Letteratura, Traduzione

Italian-Ukrainian Contrastive Studies:
Linguistics, Literature, Translation

PETER LANG

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation
in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische
Daten sind im Internet über <http://dnb.d-nb.de> abrufbar.

Umschlagabbildung: © elic/Shutterstock.com

Gedruckt auf alterungsbeständigem, säurefreiem Papier.

ISSN 0256-5234

ISBN 978-3-631-81986-9 (Print)

E-ISBN 978-3-631-82254-8 (E-Book)

E-ISBN 978-3-631-82255-5 (EPUB)

E-ISBN 978-3-631-82256-2 (MOBI)

DOI 10.3726/b16988

© Peter Lang GmbH

Internationaler Verlag der Wissenschaften

Berlin 2020

Alle Rechte vorbehalten.

Peter Lang – Berlin · Bern · Bruxelles ·

New York · Oxford · Warszawa · Wien

Das Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich
geschützt.

Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des
Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig
und strafbar. Das gilt insbesondere für Vervielfältigungen,
Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und
Verarbeitung in elektronischen Systemen.

Diese Publikation wurde begutachtet.

www.peterlang.com

ЗМІСТ – INDICE – CONTENTS

Del Gaudio S. (Дель Гаудіо С.) Introduzione	5
Del Gaudio S. (Дель Гаудіо С.) Introduction	9

Чередниченко О. Контрастивні студії у лінгвістиці і перекладознавстві: Замість передмови	13
Čerednyčenko O. Contrastive Studies in Linguistics and Translatology: Instead of a Preface	

ЛІНГВІСТИКА – LINGUISTICA – LINGUISTICS

Дель Гаудіо С. Про італійсько-українські контрастивні студії: стан і перспективи дослідження	19
Del Gaudio S. On Italian-Ukrainian Contrastive Studies: State of the Art and Research Perspectives	

Бокале П. Вплив міграції на мову соціальних мереж українських мігрантів в Італії	37
Bocale P. The Impact of Migration on the Language of the Social Media of Ukrainian Migrants in Italy	

Ґолетіані Л. Маркери деонтичної модальності зобов'язання в українській та італійській мовах: контрастивне дослідження паралельного нормативного тексту	49
Goletiani L. Obligation Markers in Ukrainian and Italian Legal Language: a Contrastive Study of a Parallel Normative Text	

Del Gaudio S. Lessico alloglotto e componente romanza in ucraino	69
Del Gaudio S. Alloglot Lexis and Romance Elements in Ukrainian	

Махачашвілі Р. Моделі й цифрові інструменти діагностики динаміки інноваційної полілінгвальної логосфери комп'ютерного буття	99
Makhachashvili R. Models and Digital Diagnostics Tools for the Innovative Polylingual Logosphere of Computer Being Dynamics	

Ораці Л. Мовна політика та її вплив на лексику і термінологію: спроба порівняння української та італійської мов міжвоєнного періоду (1920-1939)	125
Orazi L. Language Policy and its Influence on Lexis and Terminology: an Attempt at Comparing Italian and Ukrainian in the Interwar Period (1920-1939)	

Остахова Т. Деякі пропозиції щодо критеріїв створення лексичного мінімуму з української мови як іноземної	139
Ostachova T. Some Proposals for the Compilation of the Lexical Minimum of Ukrainian as a Foreign Language	

Охріменко В. Смысловая структура науживаніших модальних одиниць поля достовірності в італійській і українській мовах 153
Ochrimenko V. Sense Structure of the Most Used Modal Units of Modal Field of Trustworthiness in Italian and Ukrainian

Ponomarenko V. Etnonimi italiani, ucraini ed altri: aspetti comparativi e sociolinguistici 165
Ponomarenko V. Italian, Ukrainian and Other Ethnonyms: Sociolinguistic Comparative Aspects

Румянцев О. Проблема фонетичної транскрипції напівпом'яшених приголосних у підручниках з української мови як іноземної 177
Rumjancev O. The Problem of Phonetic Transcription of Hard-Soft Consonants in Handbooks of Ukrainian for Foreign Students

ЛІТЕРАТУРА – LETTERATURA – LITERATURE

Константиненко К. Образ українських земель в італійських текстах: зародження і розвиток 193
Konstantynenko K. The Image of Ukrainian Lands in Italian Texts: Origin and Development

Sabbatini M. Viktor Nekrasov e la letteratura sovietica di Kiev: uno sguardo italiano nel dibattito sul 1956 209
Sabbatini M. Viktor Nekrasov and the Kievian Literature in the USSR: an Italian Point of View in the Debate on 1956

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО – TRADUTTOLOGIA – TRANSLATOLOGY

Агеєва Г. Особливості перекладу італійської діалектної поезії на прикладі українських перекладів Джузеппе Джоакіно Беллі 225
Ahejeva A. Translation Peculiarities of Italian Dialect Poetry: Ukrainian Translations of Giuseppe Gioachino Belli

**МОДЕЛІ Й ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ ДИНАМІКИ
ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІЛІНГВАЛЬНОЇ ЛОГОСФЕРИ КОМП'ЮТЕРНОГО БУТТЯ**

Русудан К. Махачашвілі
Київський університет імені Бориса Грінченка

Rusudan Makhachashvili
University of Kyiv Borys Hrinchenko

**МОДЕЛІ Й ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДІАГНОСТИКИ ДИНАМІКИ
ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІ-ЛІНГВАЛЬНОЇ ЛОГОСФЕРИ КОМП'ЮТЕРНОГО БУТТЯ**

У розділі розглядаються теоретико-методологічні засади визначення принципів динаміки інноваційної логосфери комп'ютерного буття. Окреслено феноменологічну, онтологічну та гносеологічну модель динаміки макро- та мікроструктур інноваційної логосфери. Ідентифіковано цифрові інструменти (лексикографічні та корпусні) емпіричної верифікації, діагностики та прогнозування глибинних процесів змістової динаміки логосфери комп'ютерного буття.

Ключові слова: інноваційна логосфери комп'ютерного буття, динаміка логосфери, інноваційний комп'ютерний термінос, корпусні інструменти, онтологічний маркер.

**MODELS AND DIGITAL DIAGNOSTICS TOOLS FOR THE INNOVATIVE POLY-
LINGUAL LOGOSPHERE OF COMPUTER BEING DYNAMICS**

The contribution discloses the theoretical and methodological determination of the dynamic principles of the innovative logosphere of computer being. The phenomenological, ontological and epistemological models of the macro- and micro-structures of the innovative logosphere dynamics are outlined. The article identifies the digital lexicographic and corpus tools for empirical verification, diagnostics and forecasting of the content of in-depth dynamics processes in the computer being logosphere.

Key words: innovative logosphere of computer being, logosphere dynamics, innovative computer terms, corpus tools, ontological markers.

Як невід'ємний продукт цивілізації сучасна комп'ютерна дійсність виокремилась у самостійне буттєве ціле¹. У його межах електронні медіа виступають не лише як засіб передачі інформації чи взаємодії, але виявляють власну світотвірну, смислотвірну та, як наслідок, мовотвірну потенцію [Gelenter 1998, Groot 2001]. Комп'ютерне буття (КБ, термін за В.А. Кутир'євим [Кутырев 2001] визначається як складна, багатовимірна

¹ This chapter is based on the theoretical premise, presented in the Autoreferat of the doctoral dissertation by Rusudan Makhachashvili: *Динаміка англомовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття*, 2013.

сфера синтезу дійсності, людського досвіду та діяльності, опосередкованих новітніми цифровими та інформаційними технологіями; це об'єкт дослідження широкого спектру гуманітарних наук.

Лінгвістичний аспект вивчення комп'ютерного буття на межі століть визначається об'єктивними історичними та геополітичними передумовами: кібернетизація, глобалізація, інформатизація світового суспільства, американізація світової культури [Hamilton 2003, Crystal 2001, Feldman 2012], тому сучасна англійська мова, здебільшого американський та британський варіанти, є пріоритетним лінгво-комунікативним середовищем первинного мовного кодування елементів комп'ютерного буття та його мапування.

Фрагменти мовної оболонки життєвої активності англосмовної спільноти в комп'ютерній сфері визнаються соціо-функціональним фактором оновлення словникового складу англійської мови [Fidelman 2007], системою окремих лінгвокогнітивних структур, елементів наднаціональної картини світу носіїв мови [Таценко 2009], вербальним складником відповідного комунікативного середовища – «комп'ютерного дискурсу».

Однак проблема теоретико-методологічного обґрунтування наскрізних принципів, напрямів, механізмів та результатів якісної динаміки макрота мікроструктур словникового складу європейських мов у царині комп'ютерного буття як консолідованого лінгвального об'єкта ще чекає на вивчення. Розгляд цього питання потребує залучення феноменологічного ракурсу дослідження комплексних мовних об'єктів з огляду на визначення магістрального завдання феноменологічної епістемології – пізнання повної системи фактів свідомості [Мамардашвілі 1999], що конституюють об'єктивний світ.

Інноваційна логосфера комп'ютерного буття як складова загальнонаціональної англосмовної логосфери розглядається як множинність вербальних новотворів, що є феноменологічними корелятами елементів комп'ютерного буття. Феноменологічна лінгвістика надає в розпорядження дослідникові інноваційної логосфери комп'ютерного буття новітню інтегративну методологію і процедури аналізу, застосування яких уможливорює всебічне висвітлення взаємозв'язку засад надцільної вербалізації

цього виміру дійсності та механізмів неологізації, номінації, мовної референції.

Методологічно дослідження базується на таких вихідних положеннях, доведених у лінгвістиці:

- інноваційна мовна одиниця (неологізм), з точки зору сучасних теорій номінації, неології, термінології та словотвору, позиціонується як амбівалентний мовний знак, властивості якого задовольняють діалектичній єдності у протиставленні діад фіксованість :: відкритість, консолідованість :: дисипативність, статика :: динаміка форми та змісту як онтологічного витоку механізмів високодинамічного розвитку системи мови;

- проблематика мовного кодування та мапування різнотипних сфер актуальної та умовної дійсності визначається в лінгвоонтологічному, лінгвокогнітивному, лінгвокультурному, синергетичному ракурсах, у межах яких мова інтерпретується як інструмент накопичення, ієрархічного підпорядкування та трансляції знань про навколишню дійсність – соціально-культурне явище, конституенти якого беруть участь у конструюванні цілісних та фрагментарних образів дійсності різного ступеня абстракції; як відкрита нелінійна система, здатна до формально-змістової самоорганізації в процесі розвитку;

- вивчення складних динамічних мовних явищ зумовлене методологічним контекстом постмодерністської парадигми наукового мислення другої половини XX - початку XXI ст. загалом [Гваттари 1998, Гуссерль 2001, Карась 2006, Хабермас 1997] та лінгвістичної науки зокрема [Барт 1996, Бацевіч 2008, Еко 2009], визначається мозаїчністю та міждисциплінарним характером методологічних підходів до досліджуваних об'єктів.

Робоча гіпотеза полягає в тому, що:

- 1) феноменологічна природа інноваційної логосфери комп'ютерного буття передбачає нерозривне, обопільне поєднання її лінгвального та субстантного (онтологічного, епістемічного та антропологічного) аспектів у вертикальній площині взаємовиявлення діади явище :: сутність;

- 2) консолідовані субстантні характеристики макроструктури інноваційної логосфери комп'ютерного буття визначають феноменологічну

специфіку конфігурації в статичній, наскрізній взаємодії та мобільності формально-змістових конститuentів її мікроструктури в динаміці.

У цьому зв'язку необхідно зазначити, що умови розвитку сучасної глобалізаційної цивілізації детермінують розширення та уточнення парадигми поглядів на теоретичні принципи визначення основ і характеристик консолідованості світоустрою, його сприйняття в культурі, колективній суспільній свідомості та природній мові.

Так, інтелектуалізація сучасної глобальної культури визначає якісно новий підхід до осмислення процесів паралельного розвитку сфер людської діяльності та когнітивного (інтелектуального) досвіду. З цим пов'язане виникнення та теоретична розбудова поняття «ноосфера» [Вернадский 1991, Камша 2010]. Ноосфера визначається як сучасна стадія розвитку біосфери, пов'язана з появою в ній людства [Гачев 1993], і витлумачується як частина планети і навколопланетного простору зі слідами діяльності людини.

Серед складників ноосфери як консолідованої моделі світобудови виділяють:

- антропосферу (сукупність людей як живих організмів, їх діяльності й надбань);
- соціосферу (сукупність соціальних факторів, характерних для даного етапу розвитку суспільства і його взаємодії з природою);
- техносферу (сукупність штучних об'єктів, створених людиною, та природних об'єктів, змінених у результаті діяльності людства).

З огляду на окреслений контекст трансформації вихідних пресупозицій усвідомлення принципів світобудови та основ їх цілісного моделювання, зауважимо, що на межі XX-XXI століть сучасні комп'ютерні технології як складник техносфери (і, відповідно, ноосфери) займають все більше місця в суспільній свідомості та функціональній діяльності людства.

Як невід'ємний продукт цивілізації сучасна комп'ютерна дійсність виокремилась у самостійне буттєве ціле. У його межах електронні медіа є не лише засобом передачі інформації чи взаємодії, але виявляють власну *світотвірну*, *смыслотвірну* та, як наслідок, *мовотвірну* потенцію [Makhashvili 2019].

З огляду на поняттєву систему ідентифікації онто-ментальних і лінгво-ментальних комплексних утворень для ідентифікації конструктів дійсності, *комп'ютерне буття та його мовна інноваційна оболонка* може бути розташована в наступних поняттєвих координатах:

- *особливий тип субстанцій* – матеріальної та ідеальної реальності в сукупності всіх форм її розвитку [Хоружий 1997] – буття;
- *інтегровальна зона антропогенезу* [Hills 1999];
- *середовище реалізації «пост-гуманістичних» тенденцій* антропогенезу [Акуленко 1991; Hamilton 1993] – сегмент ноосфери (зокрема – техносфери);
- *як система різнорівневих, різноспрямованих соціальних відношень* [Bell 1987] – соціосфера;
- *психосоматична та емоційна площина* [Абдеев 1994; Shneiderman 2002], сфера *духовного досвіду* [Тираспольский 2005; Тарасенко 1997] – світосприйняття, модель світу, картина світу.

На сучасному етапі інформаційної революції інноваційна підсистеми сучасних мов, які безпосередньо співвідносяться зі сферою розвитку новітніх комп'ютерних технологій та динаміки комп'ютерного буття загалом, набуває бурхливого та інтегрованого розвитку, що забезпечується низкою **лінгвальних та екстралінгвальних передумов**, зокрема:

- 1) Синхронізованість темпів збагачення словникового складу сучасної мови у відповідній галузі та темпів й обсягів виникнення та розгалуження субстантної, об'єктної, феноменологічної, антропологічної сфер комп'ютерного буття.
- Означена синхронізованість виявляється, зокрема, у значних, порівняно з іншими буттєвими сферами в досліджуваній період, кількісних показниках обсягів поповнення інноваційного (узуального та потенціального) вербального інструментарію мови.
- Зокрема, за кількісними обсягами вибірки з лексикографічних джерел та динамічного узусу нами визначено та зафіксовано середній показник $\approx 11\text{--}20$ узуальних англомовних новотворів сфери комп'ютерного буття на 1 міс. протягом досліджуваного періоду (1995–2013 р.р.), що становить середню кількість 180 узуальних новотворів на 1 рік ($\approx 49\text{--}60\%$ загальної вибірки узуальних новотворів сучасної англійської мови –

за даними конвенційних лексикографічних джерел й автоматизованих електронних лексикографічних реєстрів WordSpy, WorldWideWords, Logophilia, The Urban Dictionary, JargonFile, The Merriam-Webster Online тощо).

- 2) Ізоморфізм мовного кодування різносубстратних структур (онтологічної, гносеологічної, антропологічної) комп'ютерного та некомп'ютерного буття.

- 3) Гнучкість, адаптивність і динамічність потенціалу розвитку словникового складу сучасних мов у співвіднесенні з розвитком сфери комп'ютерного буття, що актуалізується, зокрема, за рахунок інформативності, семіотичної гібридизації лінгвальних новотворів англійської мови, вияву потенції до трансформації їх ознак [Махачашвілі 2018], зокрема, таких як морфологічний статус, морфологічна функція тощо.

З огляду на бурхливі синхронні темпи динаміки комп'ютерного буття, нові комп'ютерні реалії отримують невідкладне відбиття в сучасних мовах. Отже, запровадження новітніх комп'ютерних технологій, вимірів соціальної діяльності та комунікації, опосередкованих цифровими технологіями, вимагає та водночас сприяє розгалуженню полірівневої парадигми інноваційних засобів мовної кодифікації та концептуалізації комп'ютерного буття.

Ідентифікована та параметризована визначна густина та певною мірою надлишковість інноваційної вербалізації поняттєво-змістового сегменту в царині комп'ютерного буття є, на наш погляд, специфічним (за екстенціональними характеристиками новоутворених мовних одиниць) проявом лінгвокогнітивних вимірів номінативної щільності (термін за В. І. Карасиком [Карасик 2002, с. 279]) та комунікативної релевантності (у термінах концепції З.Д. Попової та І.А. Стерніна [Попова, Стернин 2007, с. 275]) цього поняттєво-змістового сегменту для глобальної спільноти. А, отже, у такий спосіб, вочевидь, індуктивно може бути верифіковано значущість осмислення елементів комп'ютерної дійсності для конкретної мовної спільноти.

У свою чергу, емпірично наочний та доступний для спостереження **ситуативний паралелізм** процесів виникнення та розвитку широкого спектру різносубстратних інноваційних елементів комп'ютерного буття:

- *ессенційних* елементів (простір, час, субстанція),
- *гносеологічних* елементів (інформація, епістема тощо),
- *антропологічних* елементів (екзистенційний стан, тип ідентичності тощо),
- *лінгвальних* корелятивів (мовний знак, мовна форма, мовне значення, мовний зміст),

детермінує, на наш погляд, теоретико-методологічну релевантність визначення проблеми позиціонування цього сегменту мовної дійсності – загалом вербальних новотворів на позначення елементів, об'єктів та явищ комп'ютерного буття як особливого, специфічного за ознаками, консолідованого, послідовного та системного типу мовного втілення (моделювання, картування) дійсності.

Означений ракурс розуміння процесів збагачення словникового складу мови в царині сучасних комп'ютерних технологій зумовлює наявну необхідність теоретичної ідентифікації змістового обсягу подібної консолідованої моделі мовного втілення світобудови комп'ютерного буття, яка б задовольняла максимальному спектру умов та рис динамічного розвитку англійської мови у наданій сфері. Зокрема:

- онтологічних – як сегменту ноосфери;
- епістемічних – як трансформативного контуру світогляду, картини світу та мовної картини світу;
- власнемовних – неонімінативних, семіотичних, семантичних, формотворчих.

Релевантною змістовою підвалиною подібної теоретичної ідентифікації, на нашу думку, є поняття «логосфери» [Молчанов 1998, Нетудихалов 1993] (загалом та зокрема *інноваційної логосфери*, що, за нашими естимаціями, становить собою *синхронну периферію або «зовнішній контур»* логосфери сучасних лінгвокультур).

У поняттєвих параметричних підвалинах уявлення про логосферу концепція «Логосу» (від грецьк. Λόγος [CIC 1990, с. 498], поняття та відповідний термін уведено в грецьку філософію Гераклітом у VI ст. до н. е. [Marcovich 2001, с. 279]) як синкретичного онто-змістового та лінгво-змістового поняття.

Зазначимо, що загалом у наскрізній хронологічній площині в західно-європейській парадигмальній традиції гуманітарних наук (філософії, культурології, теософії, філософії мови) з часів античності та по новітній час «логос» визначається за наступними параметрами:

- вічна і загальна необхідність, стійка закономірність [Лосев 1992];
- найбільш глибинна, стійка і суттєва структура буття, найбільш суттєві закономірності розвитку світу [Marcovich 2001, Боннар 1986, Європейський словник філософії 2009];
- форма ментальної субстанції, що володіє сукупністю формуютьовуювальних потенцій [Лобок 1997, Булатов 1993];
- цілісне та органічне знання, для якого властивою є рівновага розуму й серця, наявність аналізу та інтуїції [Лосев 1992];
- слово, що належить субстанції, а не особистості, є формотворчим, а не волевмістким [Богомолов 1982];
- «думка» і «слово» [Бацевич 2008, Будагов 1985];
- «сенс» (поняття, принцип, причина, підстава) речі або події [Молчанов 1998].

У межах нашого дослідження **логосфера** як гіперонімічне змістове утворення, інтегрована система та середовище реалізації параметричних ознак логоса, визначається з наступних параметричних позицій:

1) множинність вербальних одиниць, які є «асимптотично» (тобто необмежено наближено) вичерпними втіленнями змістових і фактуальних елементів різних сфер буття [М. Бахтін, Ю. Лотман., Е. Пауераннен] [Пауераннен 1998, Бахтин 1979, Бацевич 2008, Лотман 2000];

2) мисленнєво-мовленнєва інтегровувальна зона (лінгво)культур загалом й окремих (лінгво)культур [Г.Д. Гачев Р. Барт, А.Ф. Лосев] [Гачев 1993, Постовалов 1996].

Принципи параметризації поняття «логос» у парадигмальних межах гуманітарних наук загалом та лінгвофілософії, лінгвокультурології, лінгвістики зокрема дозволяють нам визначити **ознаки логосфери як комплексного об'єкта**, що залучають систему наступних параметрів:

- убіквітичність (всеосяжність);
- онтоцентризм;
- інтегративність;

- самототожність;
- нормативність;
- лінгвальна субстанційність;
- феноменологічність дискретних мовних елементів;
- інформоемність;
- референційний та семіотичний ізоморфізм означуваного та означаючого.

Зауважимо, що за фрагментарним набором якісних ознак поняття логосфери є дотичним до системи моделювальних понять комплексного лінгво-ментального світосприйняття:

- *модель світу/картина світу* (всеосяжність, інтегративність, самототожність);
- *мовна картина світу* (феноменологічність мовних конститuentів – здатність реферувати та сигніфікувати об'єкти дійсності);
- *ноосфера* (онтоцентризм, інформоемність).

За перерахованим набором ознак поняття логосфери виступає інтегралом та зоною змістового синтезу цих понять (Рис. 1.):

Рис. 1.

**Інтегральні та диференційні ознаки логосфери
як консолідованого мовного об'єкта**

Відзначимо, що специфічними **диференційними ознаками** логосфери як лінгво-онтологічного, лінгво-феноменологічного об'єкта виявляються:

- нормативність – що витікає із параметричних ознак поняття «логос»
- (при збереженні характеристик динамічності та варіативності логосфери);
- лінгвальна субстанційність – феноменологічний («виявляючий» [Бабушкин 1985]) статус вербальних оболонок мовних знаків у сфері дійсності;
- принцип ізоморфізму означуваного та означаючого.

Зовнішній контур окремої загальнонаціональної (у цьому випадку – англосмовної) логосфери в синхронії в межах нашого дослідження позиціонується як **англосмова інноваційна логосфера**.

Інноваційна логосфера як така (багатовимірна, складноорганізована, динамічна система) є своєрідним «полігоном» мовної актуалізації буття. Тобто мовна (лексико-семантична) репрезентація новітніх модусів реальності існує в межах досяжності людського розуму, а, отже, підлягає безпосередній перцепції та осмисленню.

У загальному сенсі науковому лінгвістичному розгляду може підлягати інтегрований макрофеномен «англосмова інноваційна металогосфера». У вузькому сенсі – комплекс консолідованих англосмовних інноваційних логосфер:

1) *інноваційна логосфера комп'ютерного буття* (синтез параметрів новітньої лінгвотехносфери та лінгвоносфери): підвалина інноваційної мовної консолідації полягає у визначення доміанти техногенних параметрів у структурі плану змісту англосмовних новотворів;

2) *інноваційна глобосфера* (залучає до себе геополітичну, соціальну та економічну лінгвосфери): основою інноваційної мовної консолідації є глобалізація як лінгвоонтологічний фактор;

3) *інноваційна екологосфера* (синтез параметрів вербалізації компонентів «першої» та «другої» природи): основою інноваційної мовної консолідації виявляється поступова абсорбція умовного антропоного центру англосмовної (лінгво)культури елементами рукотворного середовища людської діяльності.

Отже, у мережі інноваційних сфер та відповідних підсистем сучасної англійської мови *англосмова інноваційна логосфера комп'ютерного бут-*

тя (багатовимірна, складноорганізована, динамічна система) є максимально вичерпним за кількісним та якісним обсягом мовної репрезентації світобудови «*полігоном*» мовної актуалізації буття, що детерміновано низкою кваліфікаційних передумов її виникнення, існування та розвитку зокрема:

1) гранична синхронізація процесів розвитку об'єктної, феноменологічної та антропної сфери комп'ютерного буття та процесів розвитку словникового складу сучасної англійської мови;

2) граничний вихідний ізоморфізм параметризації онтологічної (субстантної, феноменологічної) та антропної, відповідно, англословної структур комп'ютерного та некомп'ютерного буття;

3) гранична гнучкість, адаптивність та динамічність потенціалу розвитку словникового складу англійської мови у співвіднесенні з комп'ютерним буттям (що актуалізується, зокрема, за рахунок інформованості, знакової гібридизації, еволюції базових онтологічних і функціональних ознак лінгвальних новотворів англійської мови у відповідній сфері).

Тим самим, мовна репрезентація новітніх модусів комп'ютерної дійсності існує в межах досяжності людського розуму, а, отже, підлягає безпосередньому сприйняттю та осмисленню (на відміну від дійсності як такої, лінгвальний онтогенез якої, за ретроспективними даними парадигм та галузей лінгвістичних наук, може бути лише з великим ступенем умовності, реконструйованим лінгвістичними методами).

З огляду на вищезазначене, **інноваційна логосфера комп'ютерного буття (ІЛКБ)** розглядається нами:

а) як синкретично консолідована в межах свого змістового обсягу *множинність мовних вербальних новотворів, що є асимптотично (тобто необмежено наближено) вичерпними втіленнями субстантивних та фактуальних елементів новітнього комп'ютерного буття;*

б) як вертикально інтегрована на макро- та мікрорівні *множинність лінгвальних інновацій, що за своєю типологічною специфікою є умовно вичерпними феноменологічними корелятами різносубстратних елементів комп'ютерного буття.*

Ураховуючи ознаки логосфери як специфічного лінгво-онтологічного та семіотичного об'єкта, вважаємо за можливе виокремити наступні **субстанціальні характеристики інноваційної логосфери комп'ютерного буття:**

- спроможність до *синтезу* на рівні власної субстанції ознак, параметрів та властивостей онтологічних об'єктів і феноменів та інноваційних вербальних одиниць відповідно;
- спроможність до *асимптотичного (гранично наближеного до вичерпного) втілення* субстантивних та фактуальних елементів новітнього комп'ютерного буття на рівні власної субстанції загалом та на рівні субстанційних характеристик дискретних вербальних одиниць, що конституюють відповідну інноваційну логосферу;
- гранична змістова, формальна та конструктивна щільність *втілення (проявлення)* субстантивних і фактуальних елементів новітнього комп'ютерного буття в онтологічній, гносеологічній та антропологічній площині.

На субстантних характеристиках ІЛКБ нами засновано принципи визначення **диференційних характеристик** інноваційної логосфери комп'ютерного буття як консолідованого лінгвального об'єкта. Вони залучають, зокрема, спроможність до умовно вичерпної феноменологічної реалізації субстантної своєрідності комп'ютерного буття на рівні сигніфікативних характеристик вербальних одиниць, що конституюють відповідну інноваційну логосферу.

Засади наскрізної, полівимірної інтегрованості макроструктури мовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття визначаються системною (конфігуративно нехаотичною) феноменологічною (екстенсійною, сигніфікативною) кореляційністю (див. Рис. 2) її дискретних елементів з:

1) конструктивними елементами буття загалом – *простір, час, субстанція, явище, сутність*.

До прикладу: феноменологічна кореляція елементу «субстанція» – **wiki**ality (телескопне зрощення Wiki(pedia)+(re)ality) – *умовний підтип КБ, модельований винятково колективною когнітивною діяльністю його суб'єктів:*

"Wikiality," from populist Online encyclopedia, Wikipedia, means reality as determined by majority vote (as when scientists voted to stop treating Pluto as a planet) (*San Jose Mercury News*, August 28, 2006).

2) конструктивними елементами знання/пізнання – інформація, епістема, поняття, концепт.

До прикладу: феноменологічна кореляція елементу «інформація» (**information** demise – руйнування систем збереження та передачі даних; **data** fast, **data spill** – перенасичення комунікативного простору даними):

Cleanse your system with **data fasts**. Every now and then, turn everything off. It will help you to evaluate its real value (*The San Francisco Examiner*, May 19, 2003).

If the result page contains third-party objects or links, those third parties could receive all the information on the form, resulting in a **data spill** (*Security Management*, May 1, 2001).

3) конструктивними елементами людської свідомості/само-свідомості – ідентифікація, ідентичність, індивідуальність, соціальність.

До прикладу, відкрита низка новотворів, що є маніфестаціями елементу «суб'єкт»/«самість» за рахунок різнотипних механізмів субстантивізації семантичної та референтної ознаки «я» (*ego*-, *self*-, *me*- відповідно) - **meformer** (телескопне зрощення *me*+(*in*)*former*) – особа, що сповіщає про себе в соціальних мережах, **egosurfing** – пошук особистої інформації в мережі Інтернет, **self-tracker** – відстежування інформації про власну особу в різних локусах КБ.

Are you curious to see where your name appears online? If so, you might have tried asking your favourite search engine where your name appears. There is a term for this — it's called '**egosurfing**' (*New Straits Times*, October 18, 2005).

Informers generally have more friends in their social networks, ... versus the **meformers'** median of 61 friends and 42 followers. (*Wall Street Journal*, October 5, 2009).

Рис. 2

Інтегрованість макроструктури АІЛКБ

*простір, час, субстанція, явище,
сутність*

*інформація, епістема, поняття,
концепт*

З наведеної системи параметричних характеристик макроструктури англомовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття видно, що за принципом ієрархічної співвіднесеності ступенем абстракції конституюанти її інтегративної макроструктури мають співвідноситись у межах поняттєвої діяти субстанція :: субстрат (як змістової основи діяди сутність :: явище).

Цей напрям дозволяє, на нашу думку, визначити засади, механізми та напрями динаміки англомовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття як інтегрованого мовного-онтологічного конструкту високого ступеня буттєвого ізоморфізму та ідеації.

Слід наголосити, що в межах нашої роботи ми спираємось на найбільш інкорпорує трактування поняття «*феноменологічний*». Під визначенням «*феноменологічний*» ми розуміємо «*такий, що поєднує та проявляє в собі онтологічні, гносеологічні та антропологічні параметри*».

Зазначений підхід дозволяє нам розглянути онтологічні аспекти комп'ютерного буття в їх гранично вичерпному англомовному феноменологічному виявленні, дослідити екзистенційність логосфери комп'ютерного буття (визначити лінгвофеноменологічну параметризацію буття людини в межах комп'ютерної дійсності), проаналізувати засади англомовної актуалізації та напрямів динаміки антропоцентричності комп'ютерного буття.

Як гносеологічне підґрунтя методологічного шаблону феноменологічної неолінгвістики можна, за результатами нашого дослідження, запропонувати адаптацію картезіанської концепції епістемі COGITO [Р. Декарт, Е. Гуссерль, М. Мамардашвілі, М. Фуко [Гуссерль 1994, Мамардашвили 1999) – своєрідного «кореня» ($\sqrt{}$) із будь-якого онтологічного (субстантного) об'єкта складеної природи (яким є, зокрема, *англомовна інноваційна логосфера комп'ютерного буття*), що окреслює результат синтезу буття, пізнання та мовного змісту:

$$S = \sqrt[с]{essere}$$

де:

S – діалектична єдність трьох параметрів: 1) sapientia – знання;

2) semantica – значення; 3) signum – знак.

с – епістема COGITO (одиничний мисленнєвий акт *взаємoidентифікації* субстанції та континууму пізнання);

essere – онтологічний об'єкт, елемент буття.

Феноменологічний ракурс дослідження комплексних мовних об'єктів координовано з визначенням магістрального завдання феноменологічної епістемології – пізнання повної системи фактів свідомості [Мамардашвілі 1999], що конституують об'єктивний світ [Hicks 2004, Гуссерль 2001].

У межах окресленого методологічного виміру «*феноменологічність*» інноваційної мовної одиниці визначається як її *кодифікативна спроможність до фіксації результатів пізнавального досвіду в площині власного мовного субстрату та прояву* (термін за В.У. Бабушкіним) *в ній субстантних характеристик пізнаваних об'єктів та явищ.*

У свою чергу, **субстанція** (лат. substantia — істотність; те, що лежить в основі, речовинність, істота, річ, матерія, суть, основа, голова), зокрема, в аристотелівській логіці [Аристотель 1998, с. 279], визначається як перша з десяти категорій (класів, розрядів, які спрощують процес розумового визначення будь-якої речі), дійсна основа (ідеальних та матеріальних) об'єктів, що існує сама по собі в єдності всіх форм свого розвитку.

У межах цієї поняттєвої діади **субстрат** (від *лат. substratum* — основа) розуміється загальна матеріальна основа різноманітних явищ; сукупність відносно простих, якісно елементарних утворень.

Мовний субстрат лінгвальних інновацій у сфері комп'ютерного буття визначається як сукупність відносно простих, якісно та конститутивно елементарних утворень внутрішньої та зовнішньої форми мовних знаків.

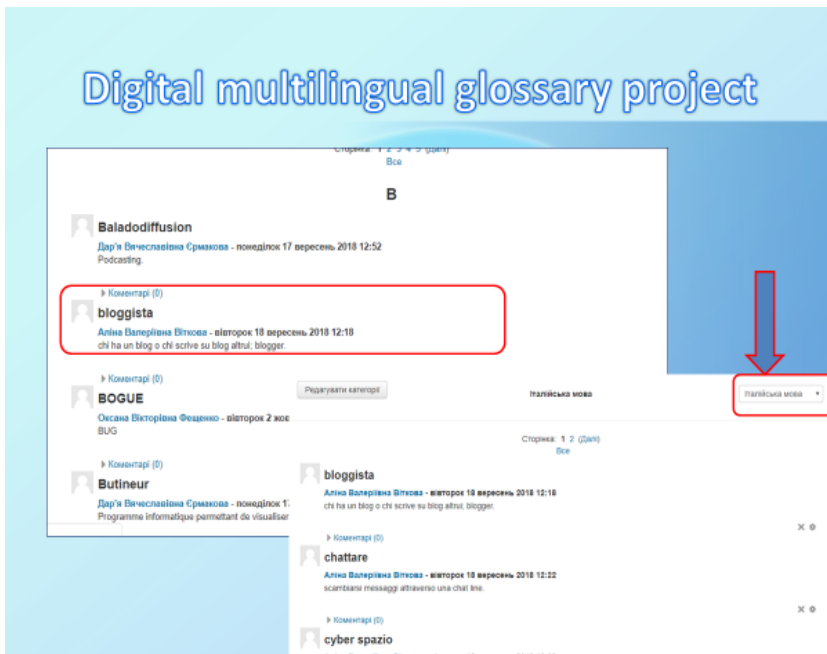
Корпусний метод визначення елементів лінгвального субстрату ІАКБ передбачає утворення та параметризацію автентичних корпусів текстів на інновативну тематику на базі платформи SKETCH ENGINE:

The screenshot displays the 'WORD SKETCH' web application interface. The browser address bar shows the URL: https://app.sketchengine.eu/#wordsketch/corpname=user%2frusudan%2f-cyber_speak_2019&lemma=cyber. The search bar contains 'Cyber-speak 2018'. The main content area is divided into four columns, each with a title and a list of related terms and their descriptions:

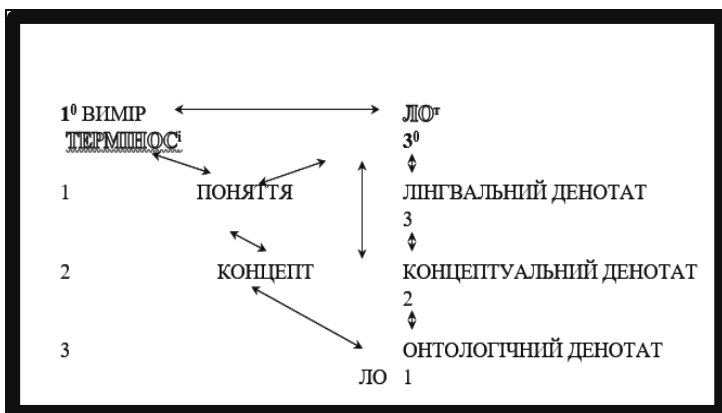
modifiers of "cyber"	nouns modified by "cyber"	"cyber" and/or ...	prepositional phrases
afiksoyda ... afiksoyda cyber	elite ... been divided into cyber elite and cyberaddicts	meat ... meat and cyber	... from "cyber" ...
affix ... virtual "affix cyber - , which	community ... criterion within the cyber community	bit ... bit , cyber	... as "cyber" ...
lu ... LU WORD-BUILDING UNIT CYBER	age ... Cyber Age		
bit ... bit , cyber	revolution ... Cyber Revolution		
productive ... productive computer afiksoyda cyber	environment ... status " in cyber environment . It has		
word-building ... WORD-BUILDING UNIT CYBER			

At the bottom of the interface, there is a taskbar with various application icons and a system tray showing the date and time: 13:53 05.10.2018.

Цифрові інструменти текст-майнінгу та обробки корпусів (до прикладу – Voyant tools) дозволяють верифіковано визначити таксономічно релевантні елементи лінгвального субстрату ІАКБ:

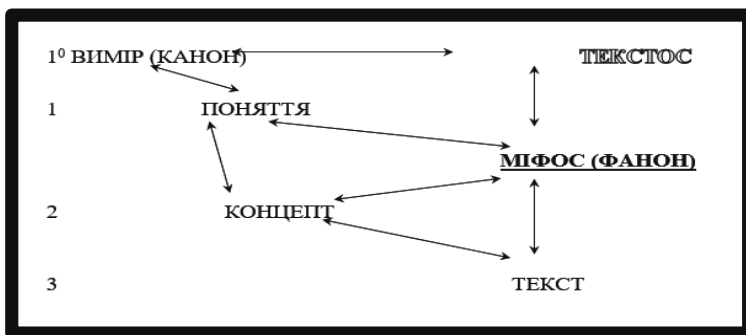

Відповідно до змодельованих даних, мікроструктура плану змісту ІКТс має щаблеву структуру:

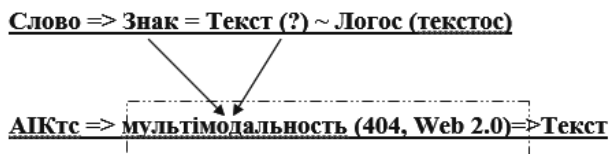

Відповідно, щаблеві (1⁰/1) «**онтологічний денотат**» відповідає параметрична ознака «*буттєвий вимір*», щаблеві (2) «**концептуальний денотат**» – параметричні ознаки «*поняття*» та «*концепт*», щаблеві (3⁰/3) «**лінгвальний денотат**» – параметрична ознака «*мовна одиниця*» (*термін/логос*).

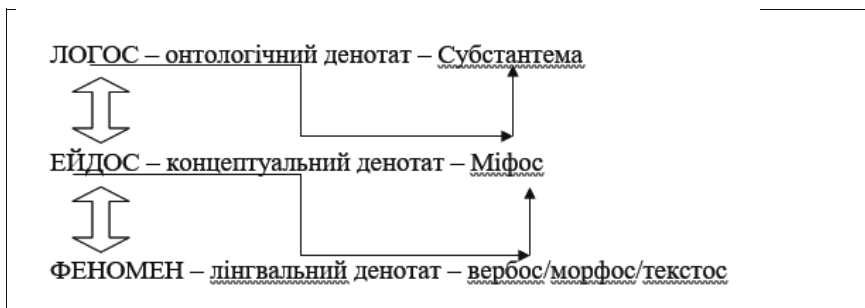
Корелятивність параметричних ознак ІКТс

З огляду на субстантні характеристики інноваційних одиниць логосфери комп'ютерного буття, фенометологічна специфіка ІКТс дозволяє визначити корелятивні ознаки логосу як одиничного знаку та логосу як інваріантного та/або прескриптивного тексту, ширше – мультимодального наративу:

Субстантні характеристики інноваційних одиниць логосфери комп'ютерного буття дозволяють визначити феноменологічну природу всіх шаблів мовної системи (включно з синсемантичними):

З огляду на вищезазначене, *інноваційна логосфера комп'ютерного буття* в межах феноменологічної неолінгвістики має сприйматись як консолідований, субстантно синкретичний та субстратно дискретний, динамічний, ідеально-матеріальний конструкт, що представляє собою синтез онто-змістових, антропо-змістових та лінгво-змістових параметрів буття та функціонування мовної спільноти загалом та комп'ютерного буття зокрема.

Мікроструктуру мовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття визначаємо як загал дискретних елементів – мовних одиниць відповідної референтної віднесеності (комп'ютерне буття) у сукупності їх формотворчих і змістових ознак.

Субстантну основу **мікроструктури** мовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття складає лінгвальний субстрат (елементи змістової та

формотворчої організації) загалом новоутворених одиниць сучасних європейських мов, що, як засвідчує вибірка емпіричного матеріалу нашого дослідження, виступають хронологічно *первинними кодифікаторами* та *феноменологічними корелятами* суцільної кількості інноваційних елементів (дискретних об'єктів, абстрактних явищ) новітнього комп'ютерного буття.

Такі інноваційні мовні одиниці ідентифікуємо як **«інноваційний комп'ютерний термінос»** (буквально – «*термінологос*») – далі **ІКТс**.

Визначення специфічних субстантних характеристик ІКТс як конститuentів *мікроструктури* інноваційної логосфери КБ детерміновано своєрідністю її *макроструктури* і відрізняється від традиційного тлумачення поняття «термін» як *мовного феномену*. Останнє характеризується значною ізольованістю або вилученістю із структури плану змісту якісних ознак первинних етимонів – *субстантна визначеність, граничність, конечність* [Богомолів 1982, Гачев 1993].

У цьому зв'язку субстантність ІКТс усвідомлюється як істотність, речовинність, сутнісна основа реальності комп'ютерного буття та його елементів в аспекті внутрішньої єдності всіх форм її прояву та саморозвитку.

Відповідно лінгвальний субстрат ІКТс розуміється як сукупність відносно простих, якісно елементарних структур або утворень плану змісту та вираження мовних новоутворень сфери комп'ютерного буття, які залишаються стійкими, незмінними за будь-яких перетворень об'єкта та зумовляють його конкретні властивості.

З огляду на специфічні типологічні характеристики інноваційної логосфери комп'ютерного буття (що кваліфікується, *по-перше*, граничним ступенем синхронізованості процесів розвитку та розгалуження структур комп'ютерного буття та процесів розвитку словникового складу англійської мови; *по-друге*, граничною змістовою, формальною та конструктивною щільністю *втілення* субстантивних елементів новітнього комп'ютерного буття в онтологічній, феноменологічній, гносеологічній та антропологічній площині; *по-третє*, гранично наближеним до вичерпного втіленням субстантних елементів новітнього комп'ютерного буття на рівні власної субстанції загалом та на рівні субстантних характеристик новоутворених вербальних одиниць) ідентифікація в структурі плану

змісту ІКТс онтологічного денотата виявляє *типологічну своєрідність* ІКТс як інноваційного мовного знака специфічної генези.

«Субстантний геном» інноваційного комп'ютерного терміноса представляє собою систему субстантних елементів у структурі значення останнього, феноменологічно проявлених у площині лінгвального субстрату ІКТс.

Сигніфікативну дискретну одиницю онтологічного денотата ІКТс ви-таумачуємо як **субстантему** – *глибинний сутнісний та субстантний елемент плану змісту англомовної комп'ютерної інновації*, що ідентифікується як *дедуктивно, так і індуктивно*.

Дедуктивна ідентифікація відбувається шляхом поширової феноменологічної діагностики [Г. Шпет, Р. Інгарден, М. Мерло-Понті] плану змісту елементів мікроструктури інноваційної логосфери КБ та паралельної феноменологічної редукції змістового наповнення елементів КБ до визначення «точок феноменологічного перетину» ізоморфних за змістом субстантних компонентів.

Для визначення обсягу, якісних характеристик та вектору динаміки змісту дискретних одиниць інноваційної логосфери комп'ютерного буття застосовуються відповідним чином переосмислені, з огляду на мовну специфіку матеріалу аналізу, оперативні елементи методу феноменологічної редукції [Гуссерль 1994].

Процедура феноменологічної редукції залучає наскрізну епістемічну деконструкцію об'єкта аналізу (англомовної інноваційної одиниці) від емпіричного знакового субстрату, що відповідає діалектичному поняттю «феномен», через щабелі інтенціоналу та екстенціоналу плану змісту до субстантних характеристик референта, що відповідають діалектичному поняттю «сутність».

Зокрема, процедура ейдетичної редукції застосовується для визначення типології елементів плану змісту інноваційного комп'ютерного терміноса; процедура трансцендентальної редукції – для визначення напрямку якісної динаміки структурних елементів плану змісту та вираження дискретних одиниць англомовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття. *Індуктивно* субстантема ідентифікується через

процедурний механізм компонентного аналізу та концептуальної кореляції різнорівневих структур плану змісту ІКТс.

Субстантема є степеневим показником дистрибуції елементів функції плану змісту *англомовного інноваційного комп'ютерного терміна*, який залучає актуальні/імпліцитні/потенційні елементи до патерну значення ІКТс. «Субстантний геном» представляє собою феноменологічно виявлений сутнісний «модуль» значення ІКТс – зону абсолютної конвергованості якісних характеристик елементу плану змісту ІКТс та відповідних якісних можливостей їх актуалізації.

Відповідно до характеру діалектичної послідовної співвіднесеності щаблів структури плану змісту ІКТс у межах опозиції «сутність/явище», де щаблю (1) «онтологічний денотат» відповідає діалектичне поняття «сутність», щаблю (3) «лінгвальний денотат» – діалектичне поняття «явище», дискретні елементи щаблю (3) плану змісту ІКТс (семи) та дискретні елементи щаблю (1) плану змісту ІКТс (субстантеми) є ізоморфними.

Принци залежності актуальних, імпліцитних/потенційних, концептуальних та субстантних компонентів плану змісту *інноваційного комп'ютерного терміна* можна представити у вигляді наступної умовної формули:

$$f(S)=(a^x b^y c^z n^n)^{|e_{1...n}|} (a^\omega \omega^a)^{|e_n|} = |e_{1...n}| \sqrt[|abcn|]{xyzn} \times |e_n| \sqrt[|a|]{\omega} \sqrt[|a|]{\omega}$$

Де:

- $f()$ – функція плану змісту ІКТс, категоризатор дистрибуції різнорівневих елементів структури плану змісту ІКТс та типів зв'язків і якісних залежностей між ними;
- n^n – категоризатор каузативного типу дистрибуції різнорівневих елементів структури плану змісту ІКТс (зв'язків і якісних залежностей між ними в межах діалектичної діади категорій причина/наслідок);
- $n\sqrt{n}$ – категоризатор феноменологічного типу дистрибуції різнорівневих елементів структури плану змісту ІКТс (зв'язків і якісних залежностей між ними в межах діалектичної діади сутність/явище);
- $| |$ – субстанціальний модуль плану змісту ІКТс, категоризатор абсолютної конвергованості якісних характеристик елементу

плану змісту ІКТс та відповідних якісних можливостей їх актуалізації;

- S – аргумент функції плану змісту ІКТс, діалектична єдність трьох параметрів – 1) sapientia – знання; 2) semantica – значення; 3) signum – знак;
- n – дискретний цілий елемент плану змісту ІКТс невизначеного порядкового позиціонування;
- a + b + c + ...n – сукупність *актуальних* елементів значення (відповідає шаблю (3) «лінгвальний денотат» структури плану змісту ІКТс);
- x + y + z + ...n – сукупність *концептуальних* елементів плану змісту ІКТс, опосередковані когнітивним досвідом носіїв англійської мови (відповідає шаблю (2) «концептуальний денотат» структури плану змісту ІКТс);
- α, ω – сукупність *імпліцитних* (наявні, але не зафіксовані на рівні дефініції)/*потенційних* (прогнозовані до актуалізації) елементів плану змісту ІКТс;
- |e_{1...n}| – сукупність «субстантем», глибинних онтологічних елементів плану змісту ІКТс (відповідає шаблю (1) «онтологічний денотат» структури плану змісту ІКТс).

Інтегроване похідне ступеневих елементів формули –

$$F(S) = \{|e_1| \times |e_{1...n}| \times \alpha\omega\}$$

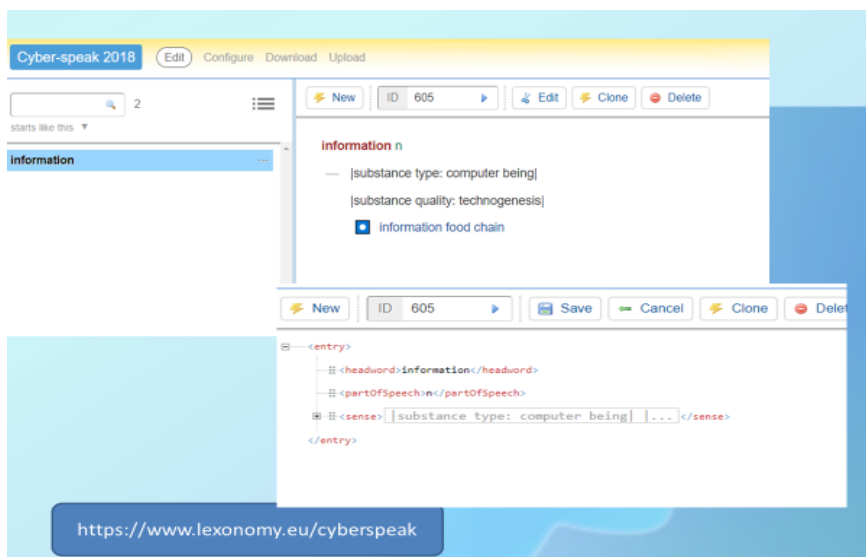
є кодифікацією феноменологічного втілення онтологічного денотата інноваційного комп'ютерного терміноса.

Ієрархічна підпорядкованість субстантних елементів плану змісту ІКТс має наступну дистрибуцію елементів:

Субстантний таксон плану змісту ІКТс	Субстантний елемент плану змісту ІКТс	
	Субстантний гіперелемент	Субстантний гіпоелемент
тип субстанції :	- комп'ютерне буття - субстантна якість : - віртуальність - мережа	- техногенез - кіберморфізм
субстантна належність :	- об'єкт комп'ютерного буття	

	- суб'єкт комп'ютерного буття - симулятор комп'ютерного буття	-
субстантна протяжність :	- простір : - час :	- сингулярність
субстантна дискретність :	- простір - час :	- ізоморфізм - есхатологічність

Сталість і динамічність даних корпусної обробки інноваційних мовних і текстових даних забезпечується через автентичні та унікальні налаштування відповідного цифрового глосарію ІКТс – платформа Lexonomy:

Зазначимо, що для паспортизації лематичного корпусу та подальшої автоматизації роботи словника застосовується принцип феноменологічної анотації мовних одиниць.

Бібліографія

- Bell D. *Social Framework of the Information Society*. Oxford, 1987.
- Crystal D. *English As a Global Language*. Cambridge: CUP, 2003.
- Feldman S. *Theoretical Foundations for Digital Libraries: The 5S (Societies, Scenarios, Spaces, Structures, Streams) Approach*. NY: Routledge, 2012.
- Fidelman C. G. A language professional's guide to the World Wide Web. *CALICO Journal*. Vol. 13, 2-3. 2007, pp. 31-40.
- Gelernter D. *Virtual Realism*. Oxford, 1998.
- Graham D. W. *Heraclitus: Greek Text with a Short Commentary by Miroslav Marcovich. Second Edition, including Fresh Addenda, Corrigenda, and a Select Bibliography (1967-2000)*. (= International Pre-Platonic Studies 2). Sankt Augustin: Academia Verlag, 2001.
- Groot P. *Reality Engineering and the Computer*. NY: Bantam Editors, 2001.
- Hamilton G. Virtual reality. *Business Week*. № 3. 1993, pp. 12-22.
- Hicks S. *Understanding Postmodernism: Skepticism and Socialism from Rousseau to Foucault*. Tempe (AZ): Scholargy Publishing, 2004.
- Hillis K. *Digital Sensations: Space, Identity, and Embodiment. Virtual Reality*. University of Minnesota Press, 1999.
- Makhachashvili R. Methodology of English Innovative logosphere of computer being dynamics study. *Studia Philologica*, 2018, pp. 114-120.
- Makhachashvili R. *Cyber-Reality and E-Learning Thesaurus Structure Modelling: On Information and Communication Tools*. Grin Verlag, 2019.
- Peuranen E. *Bakhtin: Soft and Hard*. In: Lähteenmäki M. et al. *Dialogues on Bakhtin*. Jyväskylä, 1998, pp. 28-35.
- Shneiderman B. *Human Needs and the New Computing Technologies*. Cambridge, MA: The MIT Press, 2002.
- Аверинцев С. *Софія-Логос. Словник. 3-е видання*. Київ: Дух і літера, 2007.
- Акуленко В. В. *Интернациональные элементы в лексике и терминологии*. Харьков, 1991.
- Аристотель *Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории*. Москва, 1998.
- Бабушкин В. У. *Феноменологическая философия науки – критический анализ*. Москва, 1985.
- Барт Р. *Мифология*. Москва, 1996.
- Бахтин М. М. *Эстетика словесного творчества*. Москва, 1979.
- Бацевич Ф. С. *Філософія мови: історія лінгвофілософських учень*. Київ, 2008.
- Богомолов А.С. *Диалектический Логос: Становление античной диалектики*. Москва, 1982.
- Боннар А. *Греческая цивилизация. В 2-х т.* Москва, 1986.
- Брагина Н. Г. Мифологический хаос (культурный след в языке). *Логический анализ языка. Космос и хаос: концептуальные поля порядка и беспорядка*. Москва, 2003, с. 18-32.
- Будагов Р. А. *Язык – реальность – язык*. Москва, 1985.
- Булатов М. А. *Категории философии и категории культуры*. Київ, 1993.
- Вернадский В. И. *Научная жизнь как планетарное явление*. Москва, 1991.

- Гайдеггер М. *Дорогою до мови*. Переклав з нім. Володимир Кам'янець. Львів, 2007.
- Гачев Г. Е. Гуманитарный комментарий к естествознанию. *Вопросы литературы*. № 11. 1993, с. 71–78.
- Гваттари Ф., Делез Ж.-П. *Что такое философия*. Москва, 1998.
- Гуссерль Э. *Собрание сочинений. В 2-х т.* Москва, 1994.
- Гуссерль Э. *Картезианские размышления*. СПб., 2001.
- Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том перший*. Наукові керівники проекту Барбара Кассен і Константин Сігов. Пер. з франц. Київ, 2009.
- Камша В. П., Камша Л. С. Про кібернетику другого етапу НТР. *Складні системи і процеси*. № 1 (17). 2010, с. 25–41.
- Карасик В. И. *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*. Волгоград, 2002.
- Карась А. Реальність і філософія: спроба семіотичного підходу. В: *Філософія науки. Збірник наукових статей Львівсько-Варшавського семінару «Філософія науки»*. Львів, 2006, с. 134–149.
- Кутырев В. А. *Культура и технология: борьба миров*. Москва, 2001.
- Лобок А. М. *Антропология мифа*. Екатеринбург, 1997.
- Лосев А. Ф. *Философия. Мифология. Культура*. Москва, 1992.
- Лосев А. Ф. *Вещь и имя. Бытие. Имя. Космос*. Москва, 1993.
- Лосев А. Ф. *Диалектика мифа*. Москва, 2001.
- Лотман Ю. М. *Семиосфера*. С.-Петербург, 2000.
- Мамардашвили М. К. *Как я понимаю философию: Избр. ст., докл., выступления, интервью*. Киев, Москва: Прогресс, 1999.
- Махачашвілі, Р. К. *Динаміка англomовної інноваційної логосфери комп'ютерного буття*. Автореферат дис. доктора філол. наук, 10(04), 2013.
- Молчанов В. М. Выступление на заседании круглого стола "Бытие и время М. Хайдеггера в философии XX века". *Вопросы философии*. № 1. 1998, с. 119.
- Нетудыхалов В. А. *Логос ноосферного буття*. Київ, 1993.
- Попова З. Д., Стернин И. А. *Когнитивная лингвистика*. Москва, 2007.
- Постовалова В. И. Философия языка А.Ф.Лосева: типологический лик, генетические стоки. В: *Гуманитарная наука в России: соросовские лауреаты: Психология. Философия. Т. 1*. 1996, с. 246–254.
- Резаненко В. Ф. *Элементы семантико-графической системы иероглифической письменности: Учеб. пособие*. Киев, 1988.
- Словник іншомовних слів*. За ред. Мельничука О.С. Київ, 1990.
- Тарасенко В.В. Человек кликающий. *Планета INTERNET*. № 4 (6). 1997, с. 19–25.
- Тащенко Н. В. *Засоби реалізації мегаконцептів простір, час, інформація в сучасній англійській мові (на матеріалі інновацій)*. Автореферат дис. канд. філол. наук, 10.02.04, Запоріжжя, 2009.
- Тираспольский Л. И., Новиков В. Н. *Духовный смысл Интернета*. Москва, 2005.
- Хабермас Ю. *Теория коммуникативного действия*. Київ, 1997.
- Хоружий С. С. Род или недород? Заметки к онтологии виртуальности. *Вопросы философии*. №6. 1997, с. 53–58.
- Эко У. *Поиски совершенного языка в современной культуре*. СПб., 2009.